

Sakralni spomenici kalničkog kraja

Varović, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:833583>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I
SPORTA

Lucija Varović, 0313026234

Sakralni spomenici kalničkog kraja

Završni rad

Čakovec, rujan 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I
SPORTA

Lucija Varović, 0313026234

Sakralni spomenici kalničkog kraja
Sacral monuments of the Kalnik region

Završni rad

Mentori:

Mr.sc. Ivan Hegeduš

Mr.sc. Vladimir Kalšan

Čakovec, rujan 2024.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PRIJAVA TEME I OBRANE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Stručni prijediplomski studij:

Računarstvo Održivi razvoj Menadžment turizma i sporta

Stručni diplomski studij Menadžment turizma i sporta:

Pristupnik: Lucija Varvić, JMBAG: 03130262349
(ime i prezime)

Kolegij: Turizam i kultura
(na kojem se piše rad)

Mentor: mr.sc. Ivan Hegeduš
(ime i prezime, zvanje)

Naslov rada: Sakralni spomenici kalnikog kraja

Naslov rada na engleskom jeziku: Sacral monuments of Kalnik region

- Članovi povjerenstva: 1. Tibor Rodiger, v.pred., predsjednik
(ime i prezime, zvanje)
2. Nenad Breslauer, v.pred., član
(ime i prezime, zvanje)
3. mr.sc. Ivan Hegeduš, v.pred., mentor
(ime i prezime, zvanje)
4. Mirjana Trstenjak, v.pred., zamjenski član
(ime i prezime, zvanje)

Broj zadatka: 2023-MTS-43

Kratki opis zadatka: Teorijski prikaz sakralnih spomenika na kalnikom području. U sklopu rada
provedeno je istraživanje s ciljem utvrivanja važnosti tih objekata lokalnom
stanovništvu.

Datum: 16.09.2024.

Potpis mentora:

Predgovor

Kao što je vidljivo po naslovu, tema ovog završnog rada su „Sakralni spomenici kalničkog kraja“. Prvi razlog odabira ove teme je činjenica što sam ja, kao autorica ovog djela, stanovnica tog području te se zbog toga pojavila želja za detaljnijim istraživanjem mjesta u kojem živim, a posebno objekata koji se na tom području nalaze zbog njihove povijesti i kulturnog bogatstva. Također, kalničko područje trenutno je u uzlaznoj fazi što se tiče razvitka ovog mjesta kao turističkog odredišta, stoga je to potaknulo interes kako bi se ljudima ovo mjesto približilo te kako bi se istaknule njegove posebnosti.

Prvobitno bih se zahvalila mentoru, profesoru Vladimiru Kalšanu, koji je uvelike doprinio pisanju ovog rada svojim znanjem te što je kroz svoja predavanja uspio potaknuti želju za dubljim istraživanjem povijesti, ljudi te objekata koji nam govore štošta o prošlosti koja je iza nas. Također bih se zahvalila i Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ koji su svojim zalaganjem izuzetno doprinijeli nastanku ovog rada tako što su pripremili veliki dio literature koja je korištena, a do koje se bez njihove pomoći ne bi moglo doći. Neizostavan dio ove zahvale su svakako roditelji i obitelj koji su me podržavali tijekom 3 godine studija i bez kojih trenutno ne bih pisala ovu zahvalu.

Ovaj rad bih posebno željela posvetiti svojim sugrađanima kako bi se svi zajedno više educirali i postali svjesni kakvo bogatstvo imamo oko sebe, a koje su ljudi gradili godinama i godinama unazad. A kako bi te iste objekte zaštitili i pomoću njih kalničko područje pretvorili u turističko mjesto moramo krenuti od sebe i svoje edukacije, a upravo to je svrha ovog rada.

Sažetak

Ovaj rad usmjeren je na analizu povijesnog i kulturnog značaja sakralnih objekata na kalničkom području te istraživanje njihove prepoznatljivosti i percepcije među lokalnim stanovništvom. U radu se istražuje kako nedostatak informacija i interesa, osobito među mlađom populacijom, može utjecati na očuvanje tih objekata, kao i na njihovu turističku privlačnost. Problem je identificiran u slabom interesu i poznavanju sakralnih spomenika, što može dovesti do njihovog zanemarivanja.

Kroz dva ključna dijela rada, prvo je naglasak na teorijski pregled sakralnih spomenika na kalničkom području, gdje se pružaju povijesne i kulturne informacije o značajnim objektima ističući to koliko su u prošlosti ti spomenici svjedočili vjerskom i kulturnom razvoju s obzirom da samo grad Križevci obiluje takvim objektima, dok se drugi dio rada fokusira na primarno istraživanje koje je provedeno putem anketnog upitnika među lokalnim stanovništvom. Cilj anketnog upitnika bio je ispitati koliko su stanovnici svjesni postojanja sakralnih spomenika, koliko ih posjećuju te kakvu ulogu ti spomenici imaju u njihovom svakodnevnom životu i zajednici.

Zaključak rada naglašava potrebu za povećanjem svijesti o sakralnim spomenicima među lokalnim stanovništvom, posebno među mlađim generacijama, kako bi se osigurala njihova dugoročna zaštita i valorizacija, kako za kulturnu baštinu, tako i za potencijalni razvoj turizma.

Ključne riječi: *sakralni spomenici, križevačko područje, percepcija, lokalno stanovništvo*

Abstract

This thesis analyses the historical and cultural significance of sacral monuments in the Kalnik area and explores their level of recognition and perception among the local population. The thesis examines how lack of information and interest, especially among the younger population, can affect the preservation of these objects, as well as their tourist attractiveness. It identifies the problem of low interest and knowledge of sacral monuments, which can lead to their neglect.

The thesis is divided into two key parts. The first part presents a theoretical overview of sacral monuments in the Kalnik area, providing historical and cultural information about significant monuments and highlighting the religious and cultural development witnessed by these objects in the past, given that only the town of Križevci abounds with such objects. The second part consists of primary research conducted through a questionnaire among the local population. The aim of the questionnaire was to examine the residents' awareness of the existence of sacral monuments, the frequency of their visits and the role of these monuments in their daily life and community.

The conclusion emphasizes the need to increase the awareness of sacral monuments among the local population, especially the younger generations, in order to ensure their long-term protection and valorization, both for the purposes of preserving cultural heritage and potential development of tourism.

Keywords: *sacral monuments, Križevci area, perception, local population*

Sadržaj

Predgovor.....	4
1. UVOD	2
2. OPĆENITO O KRIŽEVCIMA	3
2.1. Povijest grada	3
2.2. Sakralni objekti križevačkog područja	3
2.2.1. Crkva Sv. Križa	4
2.2.2. Crkva Majke Božje Koruske	5
2.2.3. Crkva Sv. Ane	6
2.2.4. Grkokatolička katedrala Presvetog Trojstva i biskupska rezidencija	7
2.2.5. Kapela Sv. Marka Križevčanina.....	7
2.2.6. Kapela Sv. Florijana	7
2.2.7. Pravoslavna crkva Sv. Save.....	8
3. KALNIK.....	9
3.1. Povijest Kalnika	9
3.2. Crkva Sv. Brcka	9
3.3. Crkva Sv. Martina	10
4. KAMEŠNICA	12
4.1. Crkva Sv. Andrije.....	12
5. GLOGOVNICA	13
5.1. Crkva Uznesenja Marijina	13
6. GORNJA RIJEKA.....	15
6.1. Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije.....	15
7. ISTRAŽIVANJE POZNAVANJA SAKRALNIH OBJEKATA NA KRIŽEVAČKOM PODRUČJU.....	16
7.1. Metodologija istraživanja	16

7.2. Karakteristike uzorka.....	17
7.3. Rezultati istraživanja	19
7.4. Ograničenja istraživanja	29
8. ZAKLJUČAK	30
Popis ilustracija.....	32
Prilozi.....	33
Literatura.....	41

1. UVOD

Problem istraživanja proizlazi iz nedovoljnog broja informacija i svijesti građana o bogatstvu sakralnih objekata na Križevačkom području što može dovesti do nedovoljnog očuvanja, zanemarivanja ili gubitka vrijednosti tih objekata. U praksi, iz svakodnevnog života, vrlo je jasno da sakralne spomenike u velikoj većini posjećuje starije stanovništvo dok mlađa populacija gubi interes za te iste spomenike. Upravo taj nedostatak informacija potencijalni je uzročnik o nedostatku zainteresiranosti, ne samo lokalnog stanovništva, već i posjetitelja za sakralne spomenike te će se to ovim radom i istražiti.

Predmet istraživanja obuhvaća sakralne spomenike na Križevačkom području. Istraživanje će uključivati koliko lokalno stanovništvo prepoznaje sakralne spomenike i koliko o njima zna. Također, istraživanje će pokazati koliko ulogu i važnost sakralni spomenici imaju u životima lokalnog stanovništva odnosno u njihovoj zajednici.

Cilj ovog istraživačkog rada bio je istražiti stupanj prepoznavanja različitih sakralnih spomenika od strane lokalnog stanovništva na njihovom području te procijeniti ulogu i važnost koje ti spomenici imaju u zajednici. Nadalje, analizirati kako znanje lokalnog stanovništva utječe na očuvanje sakralnih spomenika te istražiti percepciju lokalnog stanovništva o privlačnosti tih spomenika za turiste. Konačno, istražila se učestalost posjeta lokalnog stanovništva sakralnim spomenicima te je li većina stanovništva posjetila sve sakralne spomenike na svom području.

Prvi dio rada fokusira se na teorijski pregled, koji obuhvaća definiciju sakralnih spomenika i njihov popis na kalničkom području. Ovaj teorijski pregled temelji se na informacijama prikupljenim iz sekundarnih izvora, poput knjiga i znanstvenih članaka. Drugi dio rada posvećen je samostalnom istraživanju, pri čemu su rezultati temeljeni na primarnim podacima prikupljeni putem anketnog upitnika. Analizom tih podataka izneseni su zaključci.

2. OPĆENITO O KRIŽEVCIMA

Grad Križevci smješten je u jugozapadnom dijelu Koprivničko-križevačke županije, 57 kilometara sjeverno od Zagreba, na raskrižju puteva koji povezuju Zagreb, Koprivnicu, Bjelovar i Varaždin. Naziv grada sugerira križanje puteva, što je imalo važnost od antike do srednjeg vijeka (<https://www.visitkrizevci.hr/istrazi-i-posjeti/>, datum pristupa: 4.4.2024.).

Donji grad je dobio status slobodnog i kraljevskog grada 1405. godine od kralja Sigismunda, te je dobio pravo podizanja gradskih bedema. Kasnije je bio sjedište carske vojne posade, pretežno stranog sastava. Česte nesuglasice sa stanovništvom Gornjeg grada riješila je austrijska carica Marija Terezija 1752. godine, ujedinivši dva Križevca u jedan grad koji je dobio ime u množini - Križevci. Carica je gradu dodijelila grbovnicu s opisom zajedničkog grba, čiji je izgled, s nekim pojednostavljenjima, ostao nepromijenjen do danas (<https://www.visitkrizevci.hr/istrazi-i-posjeti/>, datum pristupa: 4.4.2024.).

Važnost Križevaca dodatno je porasla kada su se ovdje počeli održavati hrvatski državni sabori. Od tridesetak sabora zabilježenih u povijesnom pamćenju, najpoznatiji je onaj iz 1397. godine, nazvan "Krvavi križevački sabor", jer je kralj Sigismund naredio ubojstvo hrvatskog bana Stjepana Lackovića i nekoliko njegovih pristaša. Ovaj događaj je zabilježen na slici Otona Ivekovića iz 1914. godine, koja se čuva u crkvi Sv. Križa u centru grada (<https://www.visitkrizevci.hr/istrazi-i-posjeti/>, datum pristupa: 4.4.2024.).

2.1. Povijest grada

Križevački poduzetnički centar (2012) objašnjava povijest grada te navodi da u pisanim dokumentima, u ispravi Bele III, nekadašnjeg hrvatsko-ugarskog kralja, iz 1193. godine spominje se grad pod imenom Cris, što znači „Križ“, te su upravo po tome, jedan od najstarijih gradova kontinentalne Hrvatske, upravo Križevci. U središtu se nalazila utvrda, koja je ujedno bila i najvažnije središte te je nedaleko od te utvrde ban Stjepan osnovao Gornji grad te mu ujedno i dodjeljuje povlasticu slobodnog kraljevskog grada na dan 24. travanj 1252. godine. U tom gradu, točnije u kraljevskom gradu, stanovnici su imali jednaka prava kao i stanovnici Griča i Novog grada u Zagrebu.

2.2. Sakralni objekti križevačkog područja

Križevački poduzetnički centar (2012) također se bavio i samim sakralnim objektima te tako objašnjava kako grad Križevci, a i kalničko prigorje, krasi velik broj kulturnih

znamenitosti te ih samo u Križevcima ima 8 što uvelike govori o povijesti grada i njegovih stanovnika. Crkve su smještene na specifičnim mjestima tako da oko grada tvore križ te se upravo zbog toga dokazuju sličnosti samog imena grada s njegovim geografskim smještajem. Križevci se zbog svog bogatstva crkvama nazivaju gradom osam crkvenih tornjeva.

2.2.1. Crkva Sv. Križa

Crkvom sv. Križa bavili su se brojni autori pa tako i Radović Mahečić i Razović (1996) koji navode da je to najstarija i najznamenitija građevina Križevaca koja je bila nekadašnja župna crkva kaštela i slobodnog kraljevskog grada te se i prema brojnim drugim autorima navodi da je upravo prema toj crkvi Križevac dobio ime. Crkva sadrži povijest grada u malom, od srednjeg vijeka do XX. stoljeća. Prvi spomen crkve datira iz 1326. godine, a danas je to jednobrodna građevina u gotičkom stilu s elementima baroka, obnovljena prema nacrtima Stjepana Podhorskog između 1912. i 1913. godine.

Također, Đurić i Feletar (1992) navode kako nakon stotinu godina stagnacije, tijekom kojih je crkva Sv. Križa služila kao magazin i konjušnica nakon premještanja sjedišta župne crkve u Sv. Anu 1788. godine, crkva je 1883. vraćena u sakralnu funkciju. Njezina obnova u razdoblju od 1911. do 1913. godine, prema projektima Stjepana Podhorskog, označila je afirmaciju novih konzervatorskih načela prezentacije svih stilskih slojeva crkve. Prema dostupnoj dokumentaciji, unutrašnjost crkve nekad je bila ukrašena gotičkim freskama. Danas, najvrjedniji dio njezine opreme čini kasnobarokni mramorni oltar, djelo Francesca Robbe iz 1756. godine, te velika zidna slika Otona Ivekovića koja prikazuje „Krvavi sabor križevački“.

S obzirom na razdoblje u kojem je crkva bila građena u njoj postoje brojni gotički detalji koji se nalaze na svetištu, a tom temom bavio se Palošika (1998) koji je opisivao izgled spomenutog svetišta. Dakle, on navodi detalje koji se tamo nalaze, a jedan od njih je svod koji sadrži figuralne konzole te dovratnik koji na sebi ima uklesanu 1948. godinu. Isto tako u svetištu, točnija na sjevernom zidu nalazi se spremnica za hostije i relikvije dok je na južnom zidu smještena kamena klupa za sjedenje. Kao što je već i bilo spomenuto, ovu crkvu krase veliki barokni oltar Sv. Križa koji je djelo već spomenutog Francesca Robbe. Oltar izrađen od visokokvalitetnog mramora nije bio originalno postavljen u crkvi Sv. Križa već je bio premješten iz zagrebačke katedrale za vrijeme njene restauracije čiji je izvođač bio Hermann Bolé.

2.2.2. Crkva Majke Božje Koruške

Prema Ivandija i Kečkemet (1971), crkva Majke Božje Koruške, zavjetna crkva nalazi se u blizini Križevaca, točnije u predgrađu Koruška. Sagrađena je u 18. stoljeću te se na unutrašnjim zidovima crkve nalaze zanimljive freske iz istog stoljeća koje prikazuju čudesa Majke Božje Koruške.

Palošika (2004), također se bavio ovom crkvom te je tako opisao crkvu kao građevinu koja se zbog svojeg razmjerno bogatog pročelja te velikim dvorištem i zelenilom posebno ističe među brojnim križevačkim crkvama i kapelama. Autor se također dotaknuo i arhitektonskog pitanja te je tako naveo da je to jedinstveni primjer arhitekture sa središnjom građevinom koja ima trolisno svetište i tlocrtno je križnog oblika. Središnji prostor, gdje se nalazi pil Pietà, pokriven je širokom kupolom, a iznad nje se uzdiže moćna lanterna s lukovicom. Unutrašnjost središnjeg prostora osvijetljena je prozorima u kapelama, dok se na gornjoj razini svjetlost ulijeva kroz polukružne prozore ispod svodova kupole, koje su oblikovane kao manji poprečni svodovi koji se vežu uz glavni, veći svod.

Palošika (2004) u svom istom djelu objašnjava i sam postanak crkve koji je dosta specifičan. Naime nastanak ove crkve vezan je uz najstariji i najznamenitiji javni kameni spomenik koji je grad posjedovao, a taj spomenik prikazuje kip Žalosne Marije koja u krilu drži mrtvog Isusa koji pak na sebi sadrži natpis osobe koja je darovala taj kip, a to je bila Marija Jurčin koja je bila udovica križevačkog potkapetana Nikole Makara, te godinu 1647. Taj kip nastao je pod rukom poznatog varaždinskog kipara Ivana Jakova Altenbacha koji je zapravo i povezo križevački umjetnički krug s onim u Varaždinu. Također brojni povjesničari bavili su se tim kipom, a jedan od njih je bio Nikola Benger, učeni pavlin iz Križevaca, kako bi sačuvao poštovanje prema spomenutom kipu, davao mu je brojne epitete poput onog da kip izgleda kao da ga je isklesao Praksitel, jedan od najznačajnijih grčkih kipara kasnoga klasičnoga stila, te kao da ga je bojao Apeles, također jedan od najvećih antičkih slikara koji je oslikavao dvor Aleksandra Velikog. Također prema Palošikinom navodu, Benger je bio toliko opčinjen kipom da je čak napisao i knjigu pod nazivom „Kraljica mučenika nebrojenim milostima blistajuća Bogomajka Žalosna Marija“ koja je bila objavljena u Poljskoj u gradu Čenstohovi 1730. godine na latinskom jeziku. Iako je knjiga izvorno bila posvećena kipu, Benger je u svom dijelu opisivao i druge crkve i samostane u Križevcima što je zapravo gradu donijelo veliku popularnost te želju za posjetom ovom gradu. No naravno, popularnost i ljepotu

ove crkve ne čini samo kip Žalosne Marije već i brojne freske kojima je unutrašnjost crkve oslikana 1726. godine. Dakako, freske su nastale čim je izgradnja crkve bila dovršena. Freske uglavnom prikazuju dijelove Kristova života kao što su bičevanje, krunjenje trnovom krunom, pribijanje na križ, raspeće, polagane u grob i sl. Isto tako, crkvu krase i glavni oltar nastao 1738. godine za kojeg se zapravo i ne zna točan autor no prema načinu izvedbe, izraženost boja te kvaliteta izrade mogući autor tog djela bio je Ranger.

2.2.3. Crkva Sv. Ane

Jednobrodna građevina s pravokutnim svetištem u baroknom stilu, odlikuje se prostranim zvonikom smještenim između crkve i samostana, s očuvanim ostacima pavlinskih fresaka. Izgrađena kao pavlinska crkva nakon dolaska pavlina u Križevce 1665. godine, prvotno je bila drvena, a kasnije je zahvaljujući donaciji Ivana Zakmardija sagrađena u zidanom obliku. Nakon ukinuća pavlinskog reda 1786. godine, crkva postaje župnom crkvom, dok se samostan preuređuje u župni dvor i Magistrat. Iz pavlinskog doba sačuvani su vrijedni inventar, oltarne slike i sakristijski ormar, dok župa danas posjeduje dragocjenu zbirku misnog posuđa i relikvijara. (<https://krizevci.hr/adresar/crkva-sv-ane-i-pavlinski-samostan/>, datum pristupa: 12.8.2024.)

Dakle, kao što je bilo navedeno, u sklopu crkve nalazi se pavlinski samostan koji je nastao u posljednjem odnosno trećem dobu povijesti reda, a čiji je osnivač spomenuti Ivan Zakmardi. No Zakmardi nije mogao na svoju ruku osnovati pavlinski samostan, već mu je to bilo dopušteno od strane zagrebačkog biskupa Petra Petretića ispravom izdanom 15. travnja 1667. godine. Naravno, pavlini u svojim počecima nisu odmah boravili u samostanu već u kući koju im je poklonio koprivnički građanin Nikola Makar uz koju su nešto kasnije izgradili drvenu kapelu dok je sama izgradnja velike zidane crkve trajala od 1699. do 1713. godine, navodi Kruhek (1989).

Palošika (1998) pisao je o gotovo svakoj križevačkoj crkvi pa tako i o crkvi Sv. Ane. Navodi da je, crkva Sv. Ane, nekada pavlinska, postala župnom crkvom nakon ukidanja reda 1786. godine. Duž sjevernog zida prostrane lađe proteže se dugi hodnik koji povezuje crkvu s nekadašnjim samostanom. Još u 18. stoljeću, crkva je imala tri oltara od svojih nekadašnjih pet. U svetištu su sačuvane velike oltarne slike: na glavnom oltaru sveta Ana poučava Mariju (prva polovica 18. stoljeća), na sjevernom zidu prikazano je mučeništvo svetog Erazma (prva polovica 18. stoljeća) te Dvadeset pet mučenika pavlina

(oko polovice 18. stoljeća). Raspelo dominira zapadnim zidom svetišta (oko 1795.). Slika sv. Ivana Nepomuka nalazi se na južnom zidu lađe.

2.2.4. Grkokatolička katedrala Presvetog Trojstva i biskupska rezidencija

Lovreković (2016) prema Ivanišević (2000) navodi da je Grkokatolička katedrala, koja se nalazi u Gornjem gradu, najznamenitiji sakralni objekt koji je vrlo važan za Križevce koja je sagrađena na mjestu gdje je bio samostan u 14. stoljeću u kojem su boravili augustinci. Nešto kasnije, točnije u 17. stoljeću to je bio franjevački samostan koji je bio građen u baroknom stilu. Na početku 19. stoljeća objekt se polagano preuređivao te je tako dobivao obilježja istočne liturgije, dok je samostan bio prenamijenjen u biskupsku rezidenciju. Julije Drohobucky je obnavljao katedralu u neogotičkom stilu i to po nacrtima Hermana Bolléa. Upravo ta obnova ističe se kao Bolléovo najuspješnije djelo. Katedrala je bogata vrijednim stvarima pa je tako među njima i Biblija na hebrejskom jeziku s latinskim prijevodom koja datira iz 1584. godine. Tu se također nalazi i djelo slavonskoga franjevca Petra Kačića, a to je prva Biblija na hrvatskom jeziku. Službene čuvarice katedrale, ugovorom iz 1979. godine, postale su sestre reda Sv. Bazilija.

2.2.5. Kapela Sv. Marka Križevčanina

Kapela Sv. Marka Križevčanina vjerojatno je sagrađena u 17. stoljeću, navodi Palošika (1998). Namještaj koji se u kapeli nalazi označava dragulj baroknog drvorezbarstva domaćih majstora.

Lovreković (2016) prema Škrlec (2008) navodi da je kapela prije nosila ime Sv. Ladislav te da je Marko Križevčanin tek 1969. godine proglašen suzaštitnikom kapele. Nakon što je Marko Križevčanin proglašen svetim, građani ovu kapelu počinju nazivati njegovim imenom. Ranobarokna građevina iz 17. stoljeća smještena je uz glavnu cestu koja prolazi Gornjim Gradom te je to, od tri barokne križevačke kapele, najveća i najstarija.

2.2.6. Kapela Sv. Florijana

Prema informacijama koje se mogu pronaći na službenim stranicama grada Križevaca, kapela Sv. Florijana, jedna od tri križevačke kapele, sagrađena 1735. godine te se smatra likovni najvrjednijom. To je barokna građevina u kojoj je očuvan oltar koji prikazuje sliku Sv. Florijana čiji je autor Ivan Ragner, čuveni pavlinski slikar. Kapela je bogata i

kipovima pa se tako u njoj nalazi kip Sv. Pavla i Sv. Ivana. Pročelje, s minijaturnim dimenzijama i tri plitka vertikalna istaka na svakoj strani vrata, izrađeno je u konveksnom obliku te dodatno obogaćeno detaljnim raščlanjenjem.

(<https://visitkrizevci.com/adresar/kapela-sv-florijana/>: datum pristupa, 4.4.2024.).

Pernjak (2019) ulazi u dublji opis ove križevačke kapele te tako navodi da je sagrađena nakon velikog požara 1735. godine u kojem je trećina grada izgorjela, a sve se dogodilo uoči Uskrsa kada je trajala noćna procesija. Prema službenim posjetima navodi se kako ovu kapelu prvi puta kao novu spominju 1744. godine no međutim prethodni posjet ovoj kapeli dogodio se 1739. godine što bi značilo da je crkva između tih dviju godina dovršena. Crkva je bila ponovno obnavljana nedugo nakon spominjanja kao nova kapela, točnije 1751. godine, te upravo prilikom te obnove kapela dobiva svoj današnji kasnobarokni oblik koji se mogao utvrditi po pravokutno križno nadsvođenom brodu s apsidom. No međutim, to nije posljednja obnova ove kapele, a ni maloprije spomenuti požar nije bio jedini. Naime, još veći požar dogodio se 22. travnja 1775. godine u kojem je nastala veća šteta s obzirom da je izgorio cijeli Donji grad, kapela Sv. Florijana i gotovo 100 kuća. Nagađa se da je upravo prilikom te druge obnove nakon požara izgrađen zvonik koji je posebno istaknut .

2.2.7. Pravoslavna crkva Sv. Save

Na nekadašnjem zaglavnom bastionu, gdje se nalazi manji trg, smještena je Crkva Sv. Save, sagrađena 1904. godine prema jednostavnom dizajnu karakterističnom za klasicističke crkve krajiškog stila koje su postale popularne krajem 18. stoljeća. Godine 2006. crkva je obnovljena, pri čemu je ispravljen oštećeni toranj s križem. (https://www.krizevci.eu/hr_HR/kri%C5%BEevci/lokacije/ostali, datum pristupa: 15.4.2024.)

3. KALNIK

Međunarodni znanstveni skup (2010) navodi da općina Kalnik leži na sjeverozapadu Hrvatske, na padinama istoimenog gorja, protežući se na području od 26,34 četvorna kilometra. Povijest područja Općine Kalnik seže unatrag više od 3000 godina, s najstarijim poznatim tragovima ljudskog naseljavanja pronađenim na lokalitetu Igrišće, koji datiraju iz brončanog doba. Župna crkva Sv. Brcka dominira svojom povijesnom i umjetničkom važnošću u općini Kalnik. Ova kamena sakralna građevina svjedoči o bogatoj povijesti, važnosti i kulturi gospodara Velikog Kalnika, te je i smještena ispod tog srednjovjekovnog grada.

3.1. Povijest Kalnika

Černicki i Forenbaher (2019) bavili su se poviješću Kalnika te tako navode da nakon što je Hrvatsko – ugarski kralj Bela IV. uspio pobjeći pred vojskom Batu-kana iz bitke u kojem je ubijena cijela njegova vojska, bježi u Austriju misleći da je tamo siguran. No, ispostavilo se da ni tamo nije dobrodošao te stoga bježi u Hrvatsku i nastanjuje se u Zagrebu. Bela se dolaskom u Zagreb nije spasio s obzirom da je Batu-kan poslao svoju vojsku za Belom. Kralj se skrivao i na Jadranu no vojska je i tu stigla za njim no nisu ga uspjeli uloviti. Zbog smrti azijskog vladara, Tatari su se počeli povlačiti na istok i razarali su sve što je ostalo. Bela nakon toga bježi u Ugarsku no to ne označava kraj njegovog skrivanja po hrvatskim utvrdama i gradovima. Jedna od utvrda u kojoj se skrivao bila je i utvrda Veliki Kalnik za koju se veže vrlo poznata legenda. Naime, tijekom skrivanja kralja, kalnički seljaci morali su na neki način prehraniti kralja, a to su učinili tako što su sa zidina brali šljive koje su rasle na utvrdi i na taj ga način prehranili što je zapravo nemoguće zato što je kralj na Kalniku boravio tijekom zime. No iako je ta priča izmišljena, nije izmišljeno to da je kralj kalničanima dodijelio plemstvo koje su uistinu kasnije kraljevi i banovi potvrdili. Upravo iz tog dijela povijesti, osim plemstva, kalničanima je dodijeljen, prema pojedincima, pogrdni naziv „Kalnički Šljivari“. Samo naselje Kalnik, koje se nalazi nešto niže od same utvrde, seže daleko u srednji vijek te tada naselje nije nosilo ime Kalnik već Brezovica.

3.2. Crkva Sv. Brcka

Ambrošec (2019) bavila se brojnim crkvama pa tako i crkvom sv. Brcka na Kalniku koja je gotički barokizirana crkva. Nalazi se nedaleko od nekadašnjeg srednjovjekovnog

vlastelinskog grada Velikog Kalnika. S obzirom na freske koje se nalaze u brodu crkve iz 14. stoljeća te prema izvorima iz 15. stoljeća može se utvrditi kada je crkva nastala. Prema službenim posjetima, prvo posvećenje crkve dogodilo se 1509. godine, zatim 1757. godine, a posljednje je bilo 1805. godine kada su se dogodili veći zahtjevi nakon kojih je crkva poprimila današnji oblik. Prema tome može se zaključiti kako se crkva postupno mijenjala kroz povijest, dakle od 14. do 19. stoljeća.

Černicki i Forenbaher (2019) navode kako je ova crkva poznata po svojim izrazito vrijednim zidnim slikarijama odnosno freskama. Kad je crkva tek bila izgrađena freske su prekrivale cijelu crkvenu lađu no međutim do danas su ostale samo one na sjevernom zidu crkve. Jedna od tih fresaka prikazuje mučeničku smrt Sv. Petra iz Verone koja je jako dobro očuvana. Zbog crkvenog inventara na kojemu su se temeljile provale Osmanlija izgrađen je veliki zvonik koji je zapravo mogao poslužiti i kao obrambena kula, a koji je također i često bio sklonište stanovnicima Kalnika.

Prema Balogu (2003) ova crkva postaje dio problematike crkvi-utvrda putem temeljite obnove koja se dogodila između kraja 15. i početka 16. stoljeća. Iako je teško odrediti točan datum obnove, godina 1518. mogla bi biti prihvatljiva, premda se prije smatrala godinom izgradnje crkve. Tijekom kasnogotičke obnove, vidljiva je cjelina koja uključuje poligonalno svetište, zvonik i stubište koje se naslanja na zvonik. Zvonik ima naglašene obrambene karakteristike, uključujući prozore tipa strelnica i strategijski postavljen ulaz preko drvenih ljestava. Svetište je nadsvođeno križno rebrastim svodom s konzolama ukrašenim štitovima, a ostali arhitektonski detalji svjedoče o prestižnoj narudžbi. Detalji poput žlijebova, prozorskih mreža, sjedala i lukova, uklopljeni su u prostor zahvaljujući jedinstvenom i izvrsno očuvanom ciklusu fresaka. Klesani detalji, uključujući okvire vrata i prozora zvonika, pokazuju vještinu klesara i označeni su njihovim znakovima.

3.3. Crkva Sv. Martina

Ovom crkvom nisu se bavili brojni autori te zbog toga nema ni previše informacija o njom. Razlog tome je većinom taj što je crkva gotovo skoro pa nestala s obzirom da se na području na kojem se nalazi mogu pronaći skromni ostaci.

Prema ostacima i službenim posjetima iz 18. stoljeća radilo se o jednobrodnoj građevini s polukružnom apsidom sagrađenom od kamena i prekrivena laporom. Crkva je imala dvojna vrata, dva prozora u brodu i jedan u apsidi. U apsidi se nalazio oltar u kojem se nalazila ploča koja je bila ukrašena brojnim kipovima, a iznad ulaznih vrata nalazio se

rezbareni i oslikani drveni kor. Na vrhu pročelja bio je podignut drveni zvonik s jednim zvonom Crkva je nekoliko puta obnavljana i služila je kao proštenička crkva. Krajem 18. stoljeća napuštena je i postupno je propadala, a danas su djelomično sačuvani zidovi broda. (<https://www.geocaching.com/geocache/GC5ZQHA>, datum pristupa: 27.8.2024.)

Prema Balogu, župna crkva Sv. Martina prvi se put spominje 1334. godine. Razvalina crkve svetog Martina nalazi se podno najvišeg vrha Kalnika, otprilike pola sata hoda od starog grada Velikog Kalnika. Također se spominje kao župna crkva u popisu župa iz 1501. godine. Postoji i svjedočanstvo o Svetom Martinu iz 14. stoljeća.

4. KAMEŠNICA

Selo Kamešnica smješteno je unutar općine Kalnik, u Koprivničko-križevačkoj županiji, na nadmorskoj visini od 215 metara, te se prostire na površini od 3,25 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Kamešnici živi 189 stanovnika, a svi su hrvatske nacionalnosti (<https://actacroatica.com/hr/location/kamesnica/>, datum pristupa: 19.4.2024.).

4.1. Crkva Sv. Andrije

„Kapela svetog Andrije apostola u Kamešnici filijalna je kapela župe Kalnik. Kapela je relativno sačuvana u izvornom obliku, jedino što nažalost nije sačuvano originalno nadstvođenje svetišta. Tlocrt je jednostavan, prostor se sastoji od izdužene, približno 1:*3 lađe i svetišta približno kvadratnog tlocrta. Dva gotička portala, širi na zapadnom pročelju i uži na južnom zidu lađe, potpuno su očuvani, dok su prozori originalni, ali prezidani. Svetište je osjetljivo uže od lađe, u približnom odnosu 1:*3. U vanjštini još upada u oči zvonik, to jest nepravilna nadgradnja nad zabatom pročelja na koju je dograđen mali zvonik s krovicom. Nejasno je kakav je bio originalni oblik zvonika, te da li ga je bilo. Od gotičkih detalja očuvani su još rustična spremnica za hostije i relikvije i profilirani slavluk.“ (Balog, 2007.,42-43)

Prema Balogu Kapela u Kamešnici ističe se zbog dva ključna razloga. Prvo, zadržala je svoje izvorno stanje kako izvana, tako i iznutra, što je rijetkost među sličnim objektima. Drugo, njezina izgradnja datira još od 1377. godine. Međutim, nedavno arheološko otkriće manjeg zidanog objekta ispod kapele stvara nejasnoće oko njezine povijesti. Ovo otkriće sugerira mogućnost rušenja starije romaničke crkve radi izgradnje veće gotičke kapele. To bi moglo objasniti zašto su crkvene vlasti tražile da nova kapela ostane dio matične župe. Stoga, unatoč dokumentiranoj izgradnji 1377. godine, arheološka otkrića sugeriraju složeniju povijest ovog sakralnog objekta.

5. GLOGOVNICA

U Gornjoj Glogovnici, 1904. godine, kako navodi Palošika (2010), slučajni nalaz kamene sjekire svjedoči o prapovijesnim tragovima ljudskog prisustva. Prvi pisani spomen Glogovnice datira iz 1175. godine, u ispravi kralja Bele III., koji potvrđuje darovnicu biskupa Prodana. Palošika (2010) također objašnjava i smještaj Glogovnice, dakle smještena je sjeveroistočno od Križevaca, kraju karakterističnom po brežuljcima (Crkvenjak i Sv. Vid) te dolinom potoka Glogovnice, koja se otvara prema jugu. Dominirajući tim slikovitim krajolikom je prostrana kasnogotička župna crkva Uznesenja Marijina, smještena na gradištu i okružena dubokim jarkom. Bogata i zanimljiva povijest Glogovnice može se promatrati kroz djelovanje srednjovjekovnih crkvenih redova, kao i kroz događaje iz bliže prošlosti. Stoga se Glogovnica smatra jednim od najvažnijih srednjovjekovnih crkvenih središta kontinentalne Hrvatske.

5.1. Crkva Uznesenja Marijina

„Među one rijetke arhitektonske spomenike kontinentalne Hrvatske za koje se smatra da su sačuvali djelomično romaničku djelatnost ubraja se župna crkva sv. Marije u Glogovnici.“ (Draganić, 1974)

Ivandija i Kečkemet (1971) navode kako se u selu Glogovnica, sjeverno od Križevaca, nekada nalazila templarska opatija koju su kasnije preuzeli augustinci. To je gotička crkva sa izduženim svetištem koje ima trostrani završetak dok se u samom svetištu nalazi gotički rebrasti svod. Glavna razmjerno široka lađa je po sredini podijeljena na dvije lađe s tri jaka stupa što crkvu danas čini jedinim primjerkom crkve na dvije lađe u gornjoj Hrvatskoj. Na pročelju crkve, krajem 19. st., izgrađen je mali zvonik. Ranije se smatralo da je to zapravo romanička bazilika s tri lađe no kasnije se došlo do zaključka kako je to ipak gotička dvobrodna dvoranska crkva.

Modrušan (1974) je 1974. godine posjetio ovu crkvu i vrlo detaljno opisao taj svoj pohod kako je to nekada bilo i kako je zapravo bilo dopušteno propadanje satare templarske crkve. Objašnjavao je kako je prilikom dolaska prvo zapravo bio iznenađen veličinom crkve s obzirom na veličinom sela u kojem se nalazi. Objašnjava kako se susreo i sa tadašnjim župnikom koji ga je ugostio, a s kojim je razgovarao većinom o problemima koji zatiču ovu crkvu. Tadašnja neangažiranost i zapravo nezainteresiranost križevačke vlasti doveli su župnika i njegove mještane da sami krenu u „obnovu“ crkve kako bi ju

očuvali. Tako su sami popravljali krovnište nekoliko puta, žbukali cijelu crkvu dok problem vlage unutar crkve nisu uspjeli riješiti.

6. GORNJA RIJEKA

Križevački poduzetnički centar (2012) definirao je geografski položaj općine Gornja Rijeka. Nalazi se sjeverozapadno od Križevaca u zapadnom dijelu Kalničkog gorja, nedaleko od nekadašnjeg vlastelinskog grada Malog Kalnika. Proteže se na površini od 33 km². Selo je dobilo ime po potoku koji izvire nedaleko, točnije ispod, Malog Kalnika.

6.1. Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije

Lovreković (2016) prema Buturac (1979) navodi da je crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije kamena građevina, čiji prvi spisi, upućuju na postojanje ove crkve od 1240. godine dok se na popisu župa zagrebačke biskupije nalazi od 1334. godine. Cijelim krajem crkva dominira velikim gotičkim zvonikom – kulom koji na svojoj južnoj strani ima uzidan kameni plemićke obitelji Erdődy-Zichy te se upravo taj grb smatra jednim od najljepših primjeraka hrvatske heraldike. Tipom izgradnje, spomenuti zvonik, pokazuje sličnosti s kasnogotičkim tornjevima crkve sv. Brcka na Kalniku. Kameni kip „Žalosne Marije“, koji se nalazi na kasnobaroknom oltaru unutar crkve, potječe iz 17. stoljeća te krije posebnu vrijednost.

7. ISTRAŽIVANJE POZNAVANJA SAKRALNIH OBJEKATA NA KRIŽEVAČKOM PODRUČJU

Kao što je i navedeno ovo istraživanje usmjereno je na to koliko je zapravo lokalno stanovništvo upoznato sa sakralnim objektima na njihovom području, koliku važnost sakralni objekti imaju u lokalnoj zajednici te kako utječu na razvoj turizma. U nastavku rada slijedi metodologija, karakteristike uzorka, rezultati te ograničenja istraživanja.

7.1. Metodologija istraživanja

Problem istraživanja proizlazi iz nedostatka informacija i svijesti građana o sakralnim objektima na Križevačkom području, što može dovesti do zanemarivanja i gubitka vrijednosti tih objekata. Uočeno je da sakralne objekte većinom posjećuju stariji građani, dok mlađa populacija pokazuje manji interes. Ovaj rad istražiti će nedostatak zainteresiranosti lokalnog stanovništva i posjetitelja za sakralne objekte.

Istraživanje je obuhvatilo sakralne objekte na Križevačkom području, uključujući koliko ih lokalno stanovništvo prepoznaje te koliku ulogu imaju u njihovim životima i zajednici. Cilj rada bio je istražiti prepoznavanje sakralnih objekata od strane lokalnog stanovništva, procijeniti njihovu važnost u zajednici te analizirati kako znanje lokalnog stanovništva utječe na očuvanje tih objekata. Također, istražila se percepcija lokalnog stanovništva o privlačnosti tih objekata za turiste te učestalost posjeta lokalnog stanovništva sakralnim objektima.

U ovom radu korišteno je opisno istraživanje koje je odabrano zato što daje detaljan pregled o trenutnom poznavanju sakralnih objekata od strane lokalnog stanovništva, dok je istraživanje bilo provedeno metodom ispitivanja.

Kako bi se odgovori prikupili, kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik kreiran pomoću Google obrasca. U anketnom upitniku bile su postavljene 4 kategorije pitanja. Prva kategorija odnosila se na demografske podatke ispitanika. Druga kategorija bila je posvećena koliko zapravo ispitanici posjećuju sakralne objekte, zašto i na koji način. Trećom kategorijom pitanja istraživalo se koliko lokalno stanovništvo smatra da sakralni objekti pridonose razvoju turizma. Te na kraju, u četvrtoj kategoriji pitanja, ispitanici su imali ponuđeno nekoliko fotografija samih sakralnih objekata te su morali označiti koji sakralni objekt se nalazi na slici.

Istraživanje se provodilo od 7.5.2024. godine do 22.5.2024. godine. Uzorak je bio slučajan.

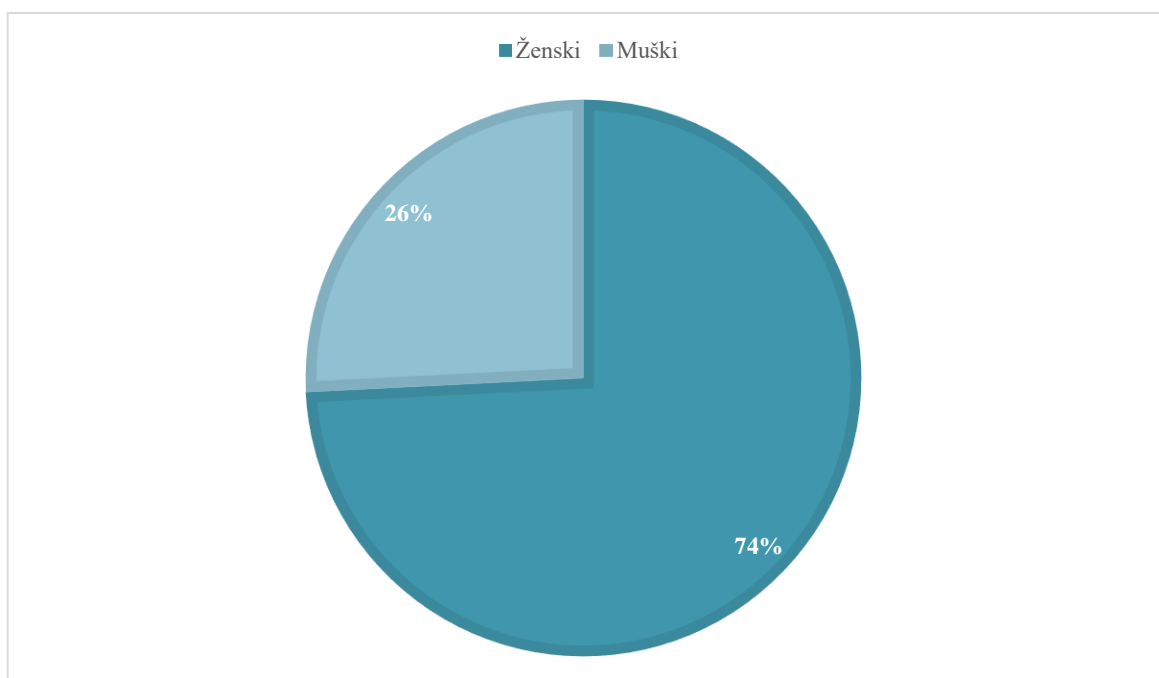

7.2. Karakteristike uzorka

U provedenom istraživanju sudjelovalo je ukupno 124 ispitanika među kojima su bili stanovnici pet općina (Općina Kalnik, Općina Sveti Petar Orehovec, Općina Gornja Rijeka, Općina Sveti Ivan Žabno, Grad Križevci) iz Koprivničko-križevačke županije.

Dakle na grafikonu 1. vidljivo je da je od ukupnog broja ispitanika, odnosno njih 124, čak 74,2 % ženskih ispitanika, dok je muških ispitanika 25,8 %. Ovaj podatak ukazuje na dominaciju ženskih sudionika u ovom istraživanju te zapravo veću zainteresiranost za samo istraživanje.

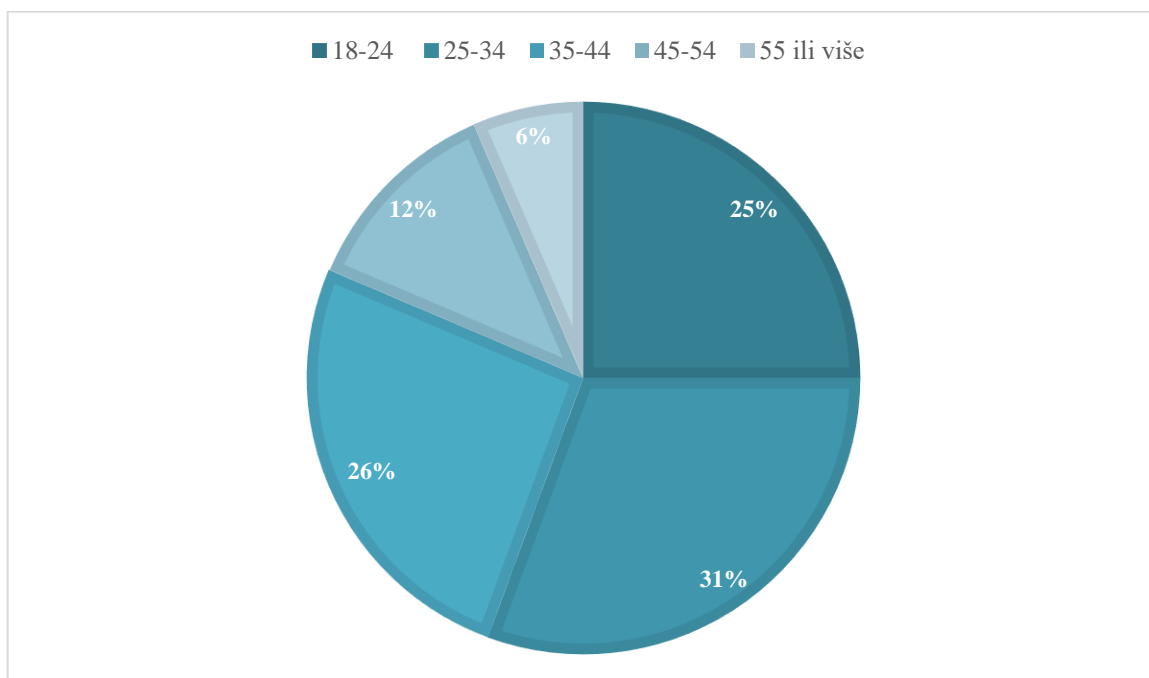
Grafikon 1. Podjela ispitanika prema spolu

Izvor: Izrada autora

Na grafikonu 2. vidljivo je da su ispitanici raznolike dobi, s najvećim brojem, u dobnoj skupini od 25 – 34 godina, je 30,6 % ispitanika. Zatim slijede ispitanici od 35 – 44 s udjelom od 25,8 % te ispitanici od 18 – 24 godine čiji je udjel gotovo jednak kao i kod prethodne skupine, dakle 25 %. Nešto manje ispitanika pripada dobnoj skupini od 45 – 54 godine točnije njih 12,1 %, dok je najmanje ispitanika bilo iz dobne skupine od 55 ili više godina, točnije njih 6,5 %.

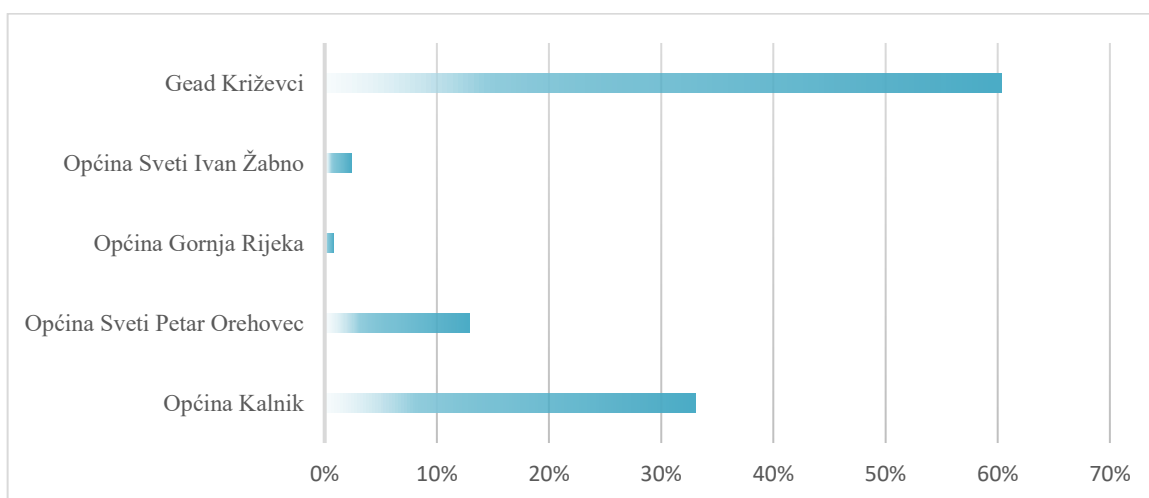
Grafikon 2. Podjela ispitanika prema dobi

Izvor: Izrada autora

Na grafikonu 3., kako je već bilo spomenuto, ispitanici dolaze iz 5 općina. Vidljivo je da većina ispitanika dolazi iz Grada Križevaca, njih 60,3% što je i očekivano s obzirom da se većina sakralnih objekata nalazi upravo u Križevcima. Nakon njih slijede ispitanici iz Općine Kalnik, njih 33,1%, te stanovnici Općine Sveti Petar Orehovec, njih 12,9%. Nešto manje ispitanika, točnije njih 2,4% je iz Općine Sveti Ivan Žabno dok je najmanje ispitanika iz Općine Gornja Rijeka odnosno njih 0,8%.

Grafikon 3. Podjela ispitanika prema mjestu stanovanja

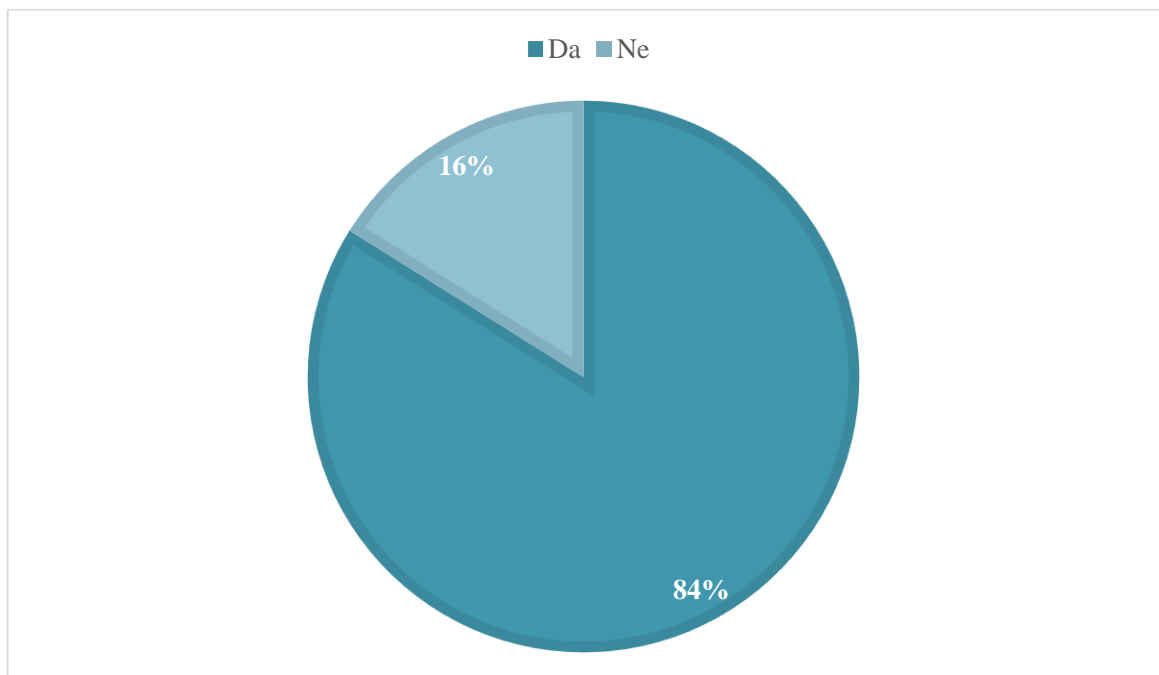
Izvor: Izrada autora

7.3. Rezultati istraživanja

Kao što je već i bilo spomenutu, za istraživanje se koristio anketni upitnik. U nastavku rada pomoću grafikona, što omogućuje kvalitetan vizualni pregled podataka, biti će prikazani rezultati do kojih se došlo ovim istraživanjem.

Nakon demografskih podataka, druga kategorija pitanja odnosila se na znanje lokalnog stanovništva o sakralnim objektima, učestalost, razlog i način posjeta sakralnih objekata od strane stanovnika. Na grafikonu 4 vidljivo je da od ukupnog broja ispitanika, njih samo 16,1% odnosno samo 20 od 124 ispitanika je upoznato sa sakralnim objektima na području kojem žive, što je izrazito malo s obzirom da je križevačko područje, a posebno grad Križevci poznat po sakralnim objektima te ujedno nosi naziv „Grad 8 crkvenih tornjeva“. Zapravo se već i iz ovog podatka može naslutiti kako lokalno stanovništvo ne pridaje neku posebnu važnost sakralnim objektima.

Grafikon 4. Prikaz upoznatosti lokalnog stanovništva s različitim sakralnim objektima na križevačkom području

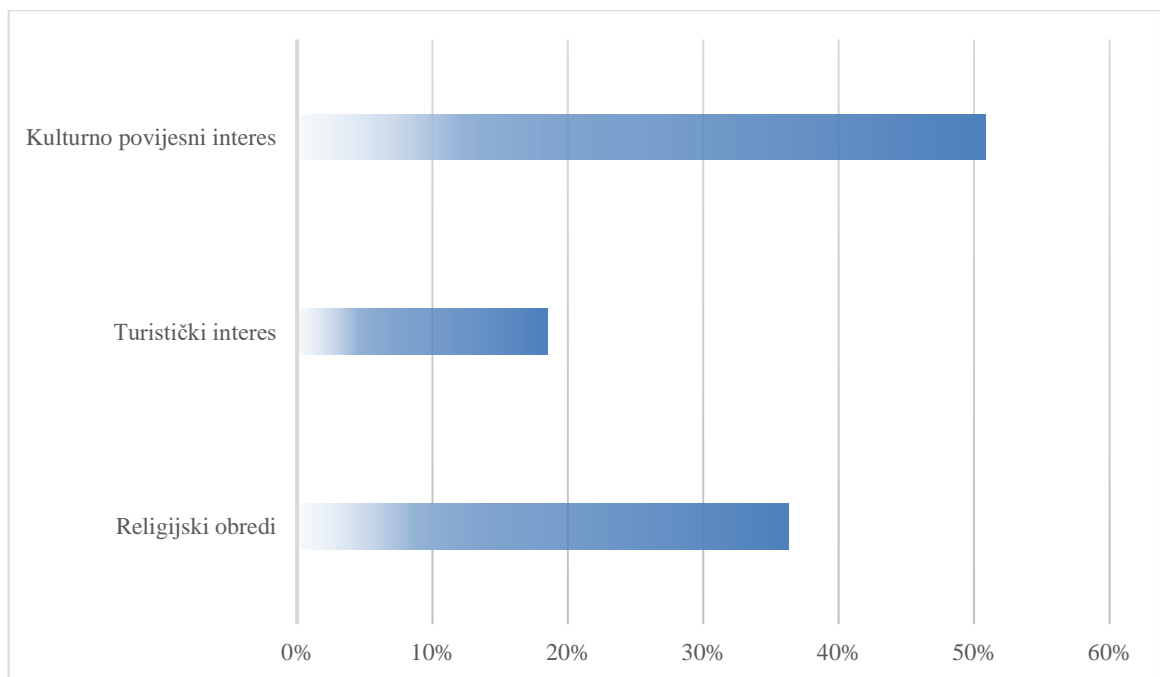
Izvor: izrada autora

Sljedeće pitanje u anketnom upitniku bilo je vezano za to jesu li uopće stanovnici posjetili sve sakralne objekte koji se nalaze na području u kojem žive. S obzirom na rezultate koji su prikazani u grafikonu 4, bilo je i očekivano da će u ovom pitanju odgovor

zapravo ići u istom smjeru. Naime, čak 71,8% ispitanika je odgovorilo da uopće nije posjetilo sve objekte, dok ih je posjetilo samo njih 29%.

Grafikon 5 prikazuje koji motiv pokreće stanovnike da posjete sakralne objekte. Ispitanici su mogli birati između nekoliko motiva, a to su bili religijski obredi, turistički interes, kulturno-povijesni interes ili nešto sasvim drugo. Na grafikonu je vidljivo da najveći broj ljudi, točnije njih 50,8% posjećuje sakralne objekte zbog kulturno-povijesnog interesa što je zapravo i razumljivo s obzirom na dugu i uzbudljivu povijest koja se veže za sakralne objekte na tom području. S obzirom na postotak religijski obredi su drugi po redu motiv koji stanovnike motivira za posjet, odnosno 36,3%, dok zbog turističkih interesa dolazi njih 18,5%.

Grafikon 5. Prikaz motiva posjeta sakralnim objektima

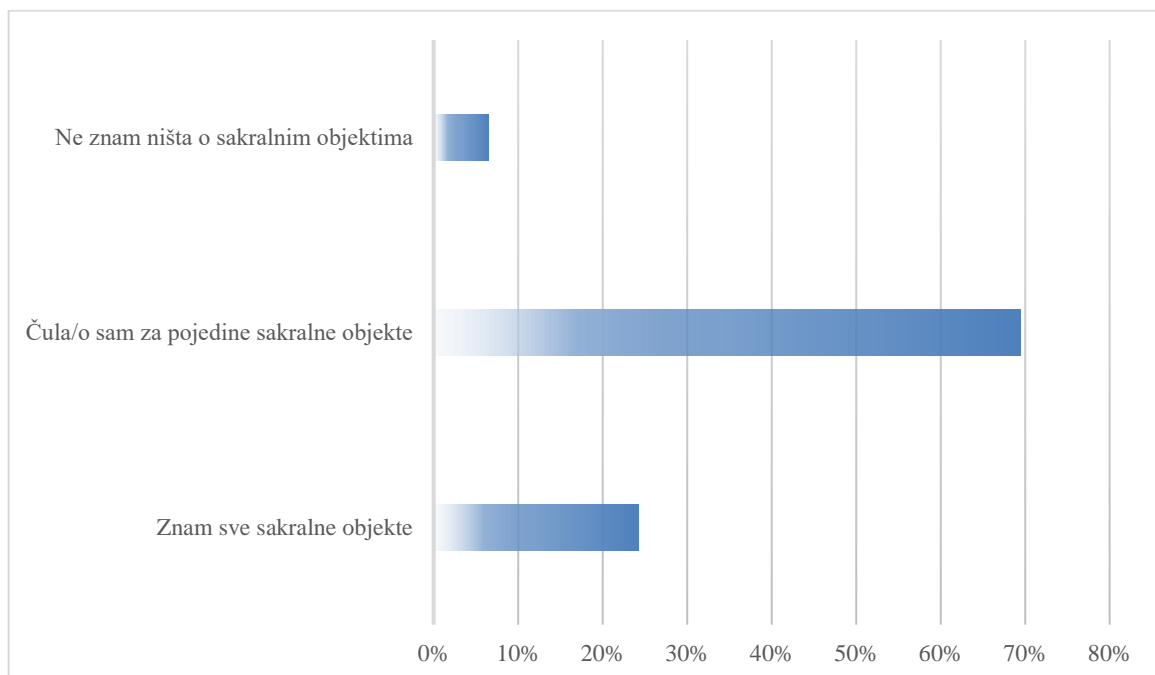
Izvor: izrada autora

Također, u drugoj kategoriji pitanja, gdje se dodatno istražila posjećenost sakralnim objektima od strane lokalnog stanovništva, rezultati pokazuju na različitu angažiranost stanovništva. Više od trećine ispitanika, njih 34,7% posjećuje sakralne objekte jednom mjesečno, dok manji dio odnosno njih 12,9% to čini 2 – 3 puta mjesečno. Dosta mali dio ispitanika posjećuje sakralne objekte 4 – 5 puta mjesečno, a još manje njih, točnije 9%, ih posjećuje više od 5 puta mjesečno što sugerira na visoku razinu religijske predanosti kod

tih ispitanika. S druge strane, najveći broj ispitanika, čak njih 37,1%, navodi da uopće ne posjećuju sakralne objekte zbog čega se može zaključiti da većina ispitanika u ovom istraživanju ne posvećuje pažnju te da nije zainteresirana za sakralne objekte.

Kako bi se konkretno istražilo znanje stanovnika o sakralnim objektima, postavilo se pitanje koliko oni uopće sami za sebe smatraju da znaju o njima te je tako čak više od polovice ispitanika, točnije njih 69,4%, odgovorilo kako je samo čulo za pojedine sakralne objekte čime se zaključuje da zapravo ni nisu previše upoznati objektima koji ih okružuju. S obzirom na ovaj postotak i s obzirom na to da su Križevci grad osam crkvenih tornjeva, dosta mali broj ispitanika, njih 24,2% je odgovorilo kako znaju za sve sakralne objekte što ipak ukazuje da pojedina populacija pridaje važnost samim sakralnim objektima. No isto tako, tu je i dio ispitanika, njih 6,5% koji su odgovorili da ne znaju ništa o sakralnim objektima, a sve to vidljivo je na grafikonu 6.

Grafikon 6. Prikaz samoprocjene znanja o sakralnim objektima od strane ispitanika

Izvor: izrada autora

Sljedeća kategorija pitanja u anketnom upitniku više su se odnosila na turistički aspekt i zapravo povezanost turizma sa sakralnim objektima. Na temelju rezultata anketnog upitnika o tome jesu li ispitanici primijetili povećanu prisutnost turista u sakralnim objektima tijekom turističke sezone, više od polovice ispitanika, 54,8%, odgovorilo je kako su primijetili veću prisutnost turista, što dokazuje da su sakralni objekti značajan dio

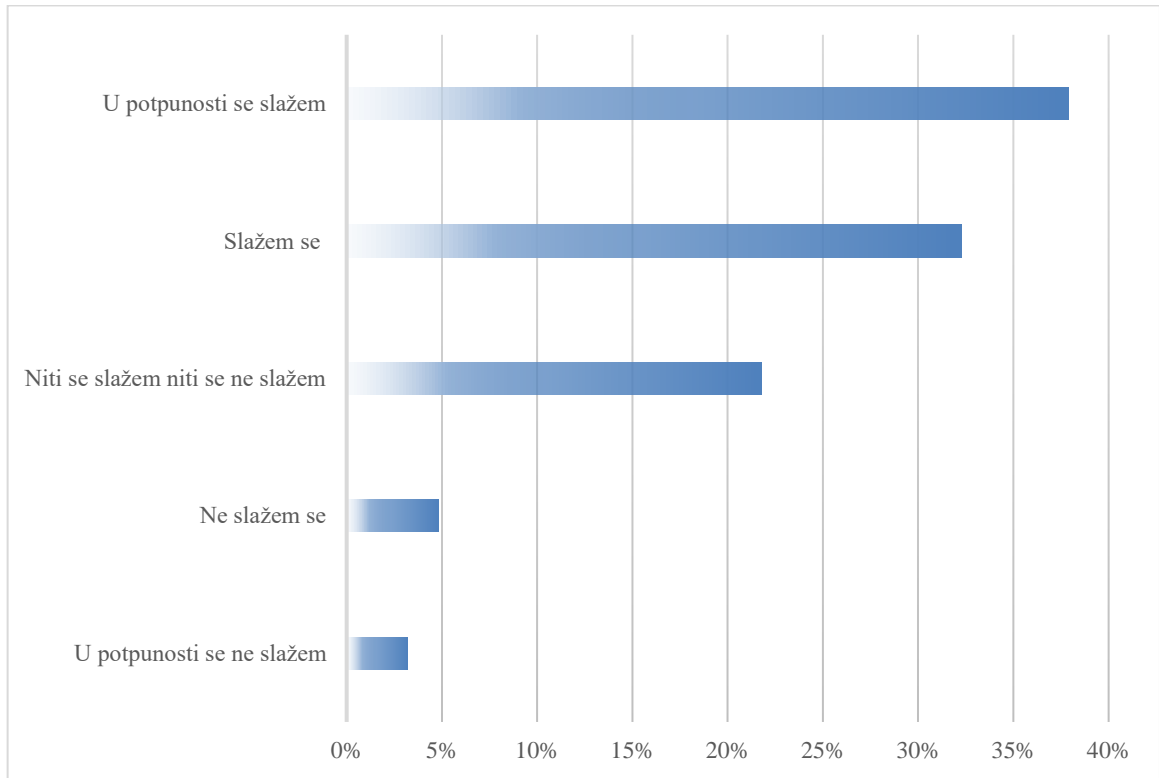
turističke ponude križevačkog područja. Ovaj podatak može ukazivati i na to da turisti prepoznaju kulturnu i povijesnu vrijednost tih objekata, te da su sakralni objekti atraktivni tijekom turističke sezone za pojedine turiste. S druge strane, 46% ispitanika nije primijetilo veću prisutnost turista. Ovaj podatak može se protumačiti na nekoliko načina: moguće je da nisu svi sakralni objekti jednako atraktivni za turiste, ili da posjeti turista nisu dovoljno naglašeni ili primijećeni od strane lokalnog stanovništva. Također, razlog tome može biti i to da sakralni objekti nisu dovoljno promovirani kao turistička atrakcija na tom području.

Kako bi se istražilo kako ispitanici gledaju na turizam kroz posjet sakralnih objekata, postavljeno je pitanje jesu li oni ikada sudjelovali u turističkim obilascima tih objekata gdje su rezultati pomalo iznenađujući s obzirom da je čak 42,7% ispitanika odgovorilo kako su sudjelovali, no ipak tu su i ostali sudionici, njih 57,3% koji ipak nisu sudjelovali u takvim turističkim turama. No ipak, s obzirom na rezultate vidljivo je da ipak dio populacije ima interes za ove objekte.

U sljedećih nekoliko pitanja u anketnom upitniku ispitanicu su zamoljeni da označe koliko se slažu s ponuđenim izjavama vezane za sakralne objekte koristeći se ljestvicom od 1-5 gdje 1 označava „izrazito se ne slažem“, 2 „ne slažem se“, 3 „niti se slažem niti se ne slažem“, 4 „slažem se“ i 5 „izrazito se slažem“. Kako bi rezultati bili što bolji i pregledniji bit će prikazani u obliku grafikona.

Na grafikonu 7 prikazano je kako se 37,9% ispitanika u potpunosti slaže da je znanje lokalnog stanovništva važno za očuvanje sakralnih objekata čime se može zaključiti da jedan dio ispitanika smatra kako je promoviranje i zapravo posjet sakralnim objektima važno kako bi se oni očuvali. Nešto manji broj ispitanika, točnije njih 32,3%, dalo je ocjenu 4, odnosno da se slažu sa gore navedenom izjavom, dok je 21,8% ispitanika odgovorilo kako se niti slažu niti ne slažu sa izjavom čime se može zaključiti da su zapravo i na neki način neutralni po ovom pitanju te nisu sigurni ima li zapravo lokalno stanovništvo ikakvu ulogu u očuvanju sakralnih objekata, Naravno, tu su i ispitanici koji se ne slažu i koji se nikako ne slažu sa izjavom što ukazuje na to da lokalno stanovništvo ne može pridonijeti očuvanju sakralnih objekata.

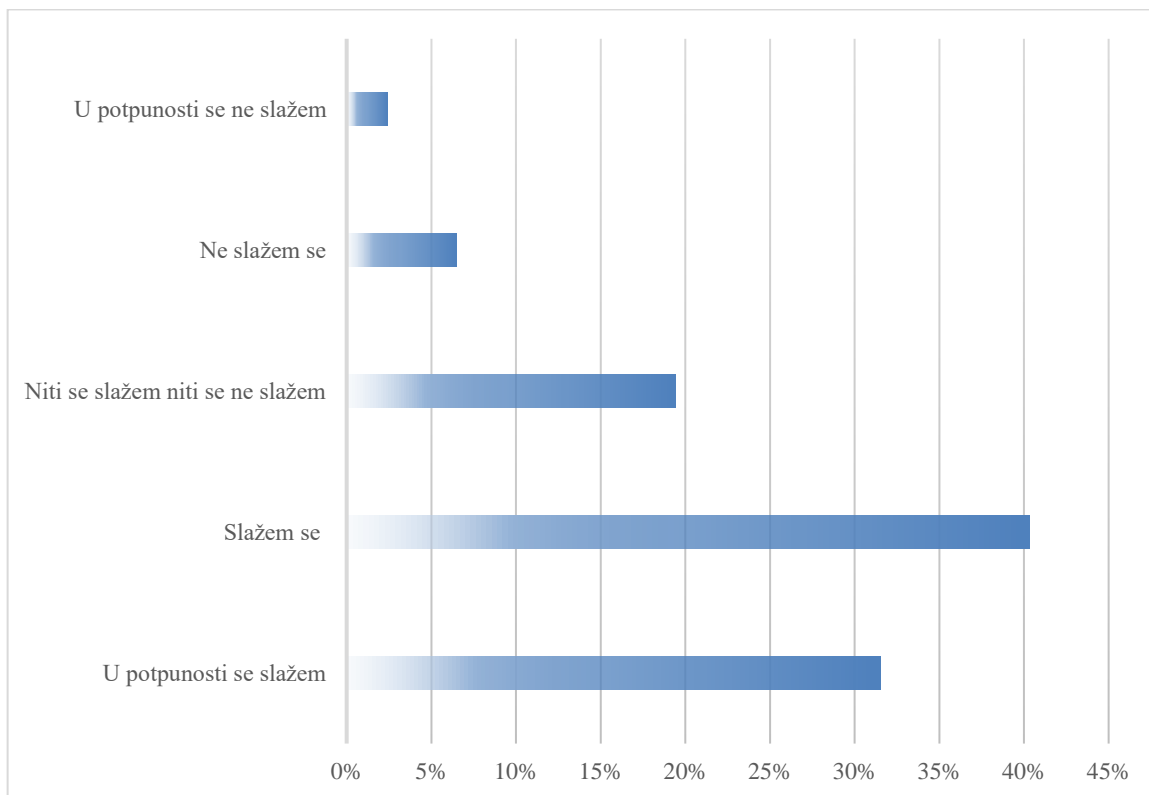
Grafikon 7. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o važnosti njihovog znanja za očuvanje sakralnih objekata

Izvor: izrada autora

Na sljedećem grafikonu prikazano je kakvo mišljenje ispitanici imaju o izjavi da sakralni objekti privlače turiste. Mišljenja su različita, pa je tako 50 ispitanika od njih 124 odgovorilo kako se slažu sa ovom izjavom, dok se nešto manji broj, točnije njih 39 u potpunosti slaže s tim da sakralni objekti privlače turiste. No naravno, opet je tu i onaj manji dio ispitanika (3) koji se nikako ne slažu i onih koji se ne slažu (8) s tom izjavom čime očito smatraju da sakralni objekti nisu dovoljno privlačni za turiste kako bi ih posjetili.

Grafikon 8. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o privlačnosti sakralnih objekata za turiste

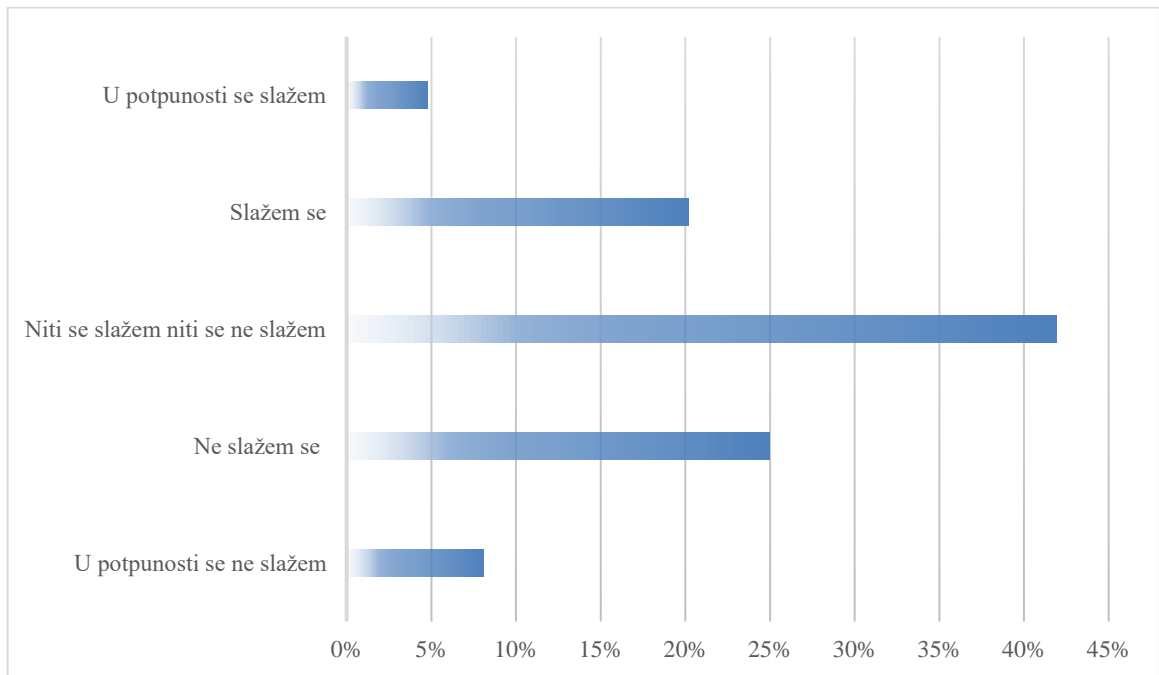

Izvor: izrada autora

Što se tiče sljedeće izjave, s obzirom na rezultate, ispitanici su bili dosta skeptični te moglo bi se reći i neodlučni. Ovdje je čak 41,9% ispitanika odgovorilo kako se niti slažu niti ne slažu sa izjavom da su sakralni objekti na križevačkom području dovoljno promovirani kao turistička atrakcija što je zapravo i dosta veliki postotak s obzirom da su Križevci, kao što je i već bilo spomenuto, poznati po sakralnim objektima pa bi se na neki način i očekivalo da grad to koristi kao turističku atrakciju. Sličan postotak imaju i izjave „ne slažem se,, (25%) i „slažem se“ (20,2%), te se njih čak 8,1% nikako ne slaže s ovom izjavom što može ukazivati na to da nisu primijetili promociju ovih objekata. Sve to prikazano je u grafikonu 9.

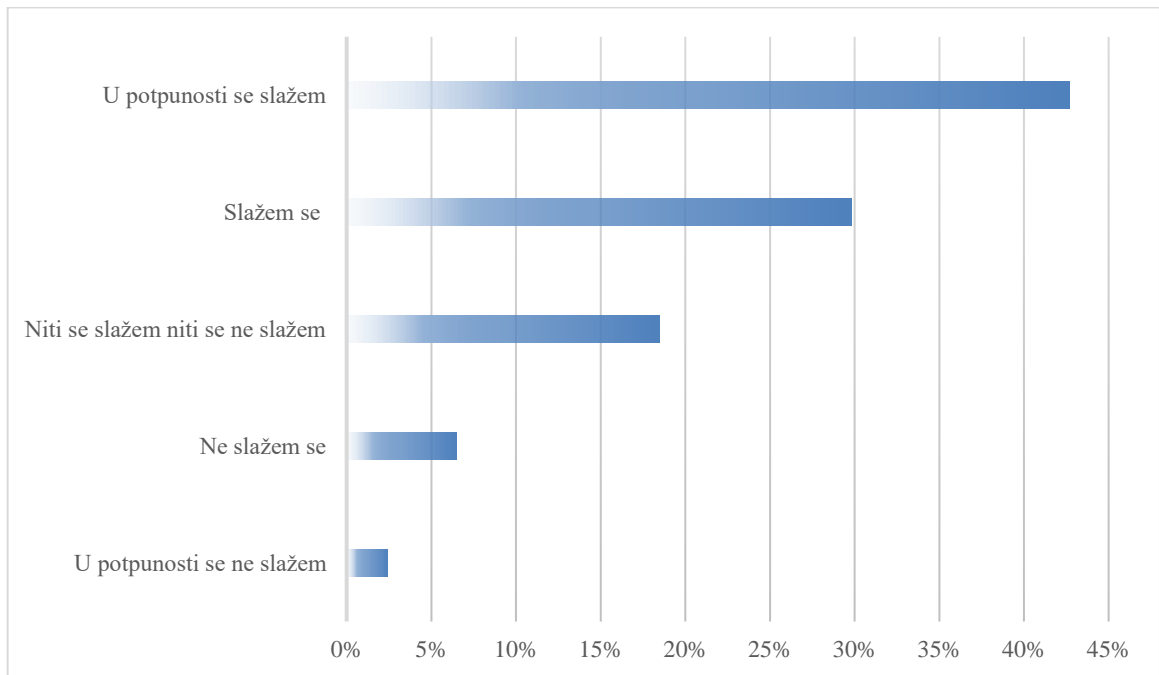
Grafikon 9. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o promociji sakralnih objekata kao turističke atrakcije

Izvor: izrada autora

Posljednja izjava bila je okrenuta tome može li uopće promocija sakralnih objekata pridonijeti razvoju turizma na križevačkom području te se tu skoro pola ispitanika, što je i prikazano u grafikonu 10, njih 42,7%, u potpunosti slaže s tom izjavom, te njih 29,8% koji se slažu s izjavom pa se tako tu može zaključiti kako zapravo smatraju da sakralni objekti imaju potencijala postati turističkom atrakcijom. Jako mali postotak ispitanika se ili nikako ne slaže (2,4%) ili se ne slaže (6,5%) s tom izjavom što rezultira tome kako oni smatraju da zapravo ni promocija ne bi mogla pridonijeti tome da što više turista dolazi zbog sakralnih objekata.

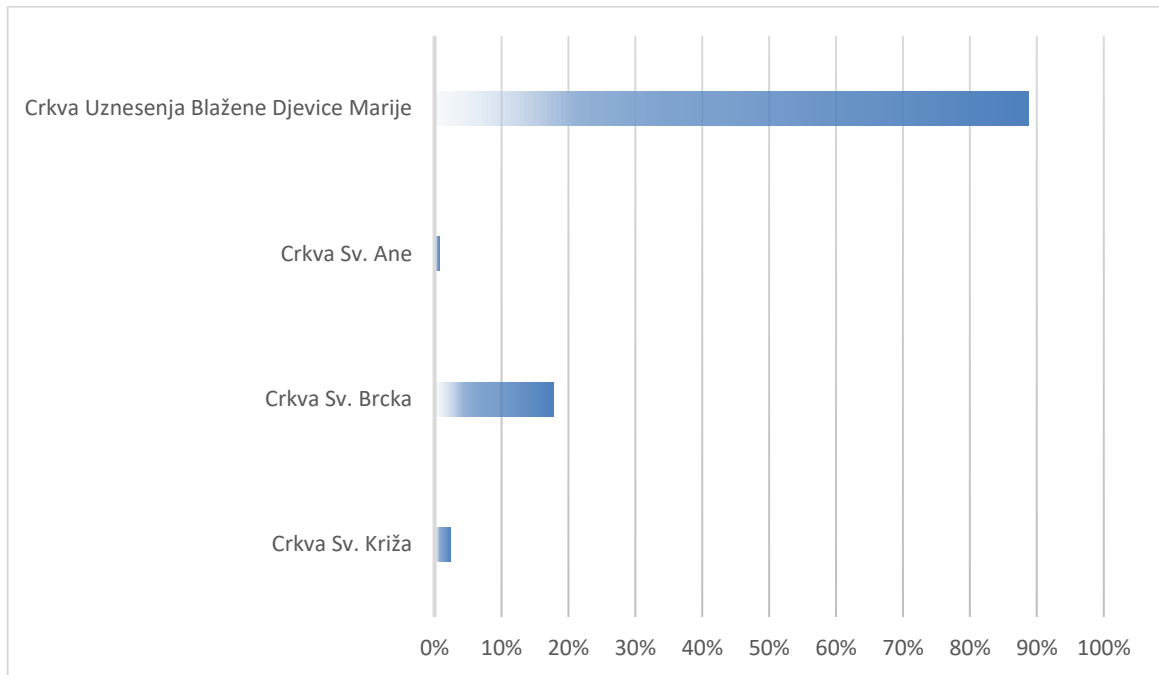
Grafikon 10. Stavovi lokalnog stanovništva o utjecaju promocije sakralnih objekata na razvoj turizma na križevačkom području

Izvor: izrada autora

Posljednja kategorija pitanja u anketnom upitniku odnosila su se na samo prepoznavanje sakralnih objekata od strane ispitanika. Bile su postavljene fotografije pojedinih objekata te su ispitanici imali ponuđeno nekoliko odgovora koji se zapravo sakralni objekt nalazi na slici. Na grafikonu 11 vidljivo je koliko ispitanika je zapravo točno odgovorilo. Na prvoj fotografiji nalazila se crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gornjoj Rijeci. Većina ispitanika je zapravo i točno odgovorilo, njih 79%, ali naravno bilo je i onih koji su odgovorili da se na slici nalazi crkva Sv. Brcka, 17,7%. Isto tako, 2,4% ispitanika je odgovorilo da je na fotografiji crkva Sv. Križa, te je jedan ispitanik (0,8%) odgovorio da je to crkva Sv. Ane. Ovi podaci ukazuju na to da iako je velik broj ispitanika znalo o kojem objektu se radi ima i onih koji nisu upućeni u izgled sakralnih objekata.

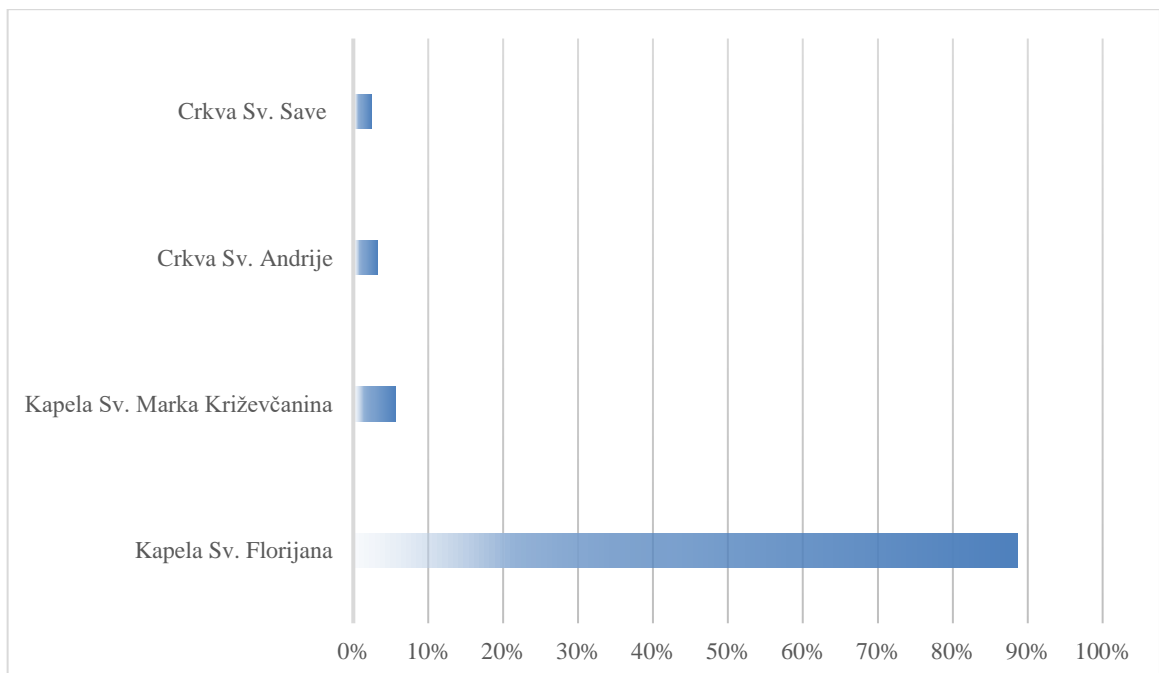
Grafikon 11. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima

Izvor: izrada autora

Na sljedećoj fotografiji bila je Kapela Sv. Florijana te je tako i odgovorilo 88,7% ispitanika, no bilo je i onih koji su odgovorili da je to kapela Sv. Marka Križevčanina, njih 5,6%, što je pomalo i razumljivo s obzirom da su objekti dosta slični vanjskim izgledom. Ti podaci su vidljivi na grafikonu 12.

Grafikon 12. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima

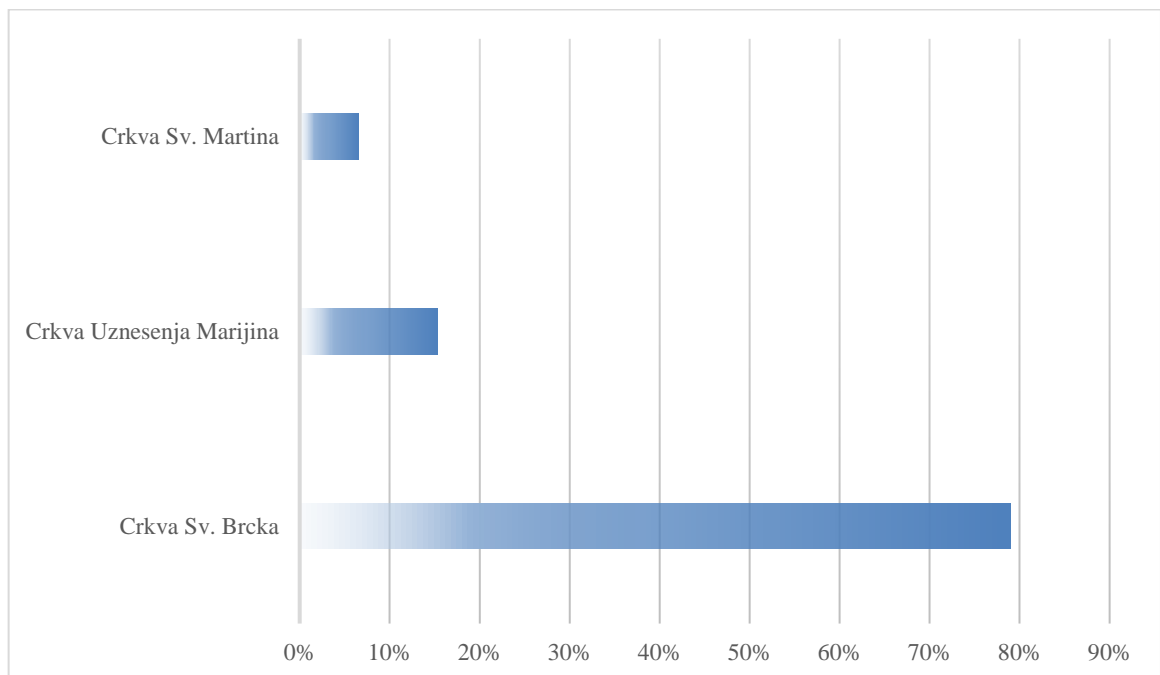
Izvor: izrada autora

Sljedeća fotografija prikazivala je crkvu Sv. Andrije koja se nalazi u Kamešnici te ju je i 73,4% ispitanika prepoznalo. 13,7 ispitanika smatralo je da je to crkva Sv. Mihaela, a zanimljiv podatak je da je 8,9% ispitanika odgovorilo da je to crkva Sv. Martina što je doista iznenađujuće s obzirom da su od te crkve ostale samo ruševine i temelji te ju se zapravo nikako ne može usporediti s ostalim objektima. Tu su i ispitanici, njih 4%, koji su mislili da je to ranije spomenuta kapela Sv. Florijana.

Pretposljednja crkva bila je Crkva Sv. Križa. Crkva koja se dosta ističe zbog svoje prošlosti i povijesti te se smatra vrlo važnom da ljudi za nju znaju. 74,2% ispitanika su dakle i prepoznali crkvu, dok je njih 23,4% postotno smatralo da je to crkva Majke Božje Koruške, a isti broj ispitanika odnosno njih 1,6% je odgovorilo da je to crkva Sv. Ane ili crkva Sv. Brcka.

I na posljednjoj fotografiji bila je prikazana župna crkva Sv. Brcka koja se nalazi na Kalniku. Dosta velik broj ispitanika (79%) ju je i prepoznalo. Nešto manji broj ispitanika odgovorilo je da je to crkva Uznesenja Marijina, njih 15,3%, dok je ponovo mali broj ispitanika, njih 6,5%, mislilo da je to maloprije spomenuta crkva Sv. Martina. Ovi podaci vidljivi su na grafikonu 13.

Grafikon 13. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima

Izvor: izrada autora

7.4.Ograničenja istraživanja

Što se tiče ograničenja ovog istraživanja ona nisu bila velika. Relativno velik broj ispitanika odazvalo se na ovo istraživanje što je rezultate učinilo boljim i reprezentativnijim. Kao ograničenje može se navesti malen broj ispitanika s područja općine Gornja Rijeka naspram ispitanika iz grada Križevci. Također s obzirom na kraći rok u kojem se anketa provodila, vidljivo je, a i kao što je i bilo rečeno, bilo je 124 ispitanika no da je anketa dulje bila aktivna ispitanika bi bilo više a naravno to bi rezultiralo i boljim rezultatima ovog istraživanja.

8. ZAKLJUČAK

Unatoč činjenici da su Križevci poznati kao grad "osam crkvenih tornjeva" istraživanje je pokazalo da je lokalno stanovništvo samo djelomično upoznato sa sakralnim objektima koji ih okružuju. Vidljivo je da većina ispitanika nije posjetila sve sakralne objekte u svom području što dovodi do zaključka da je zainteresiranost stanovnika za spomenute objekte vrlo mala. Što se tiče iskorištenosti sakralnih objekata kao turističke atrakcije, stanovnici imaju podijeljeno mišljenje o tome mogu li se zapravo crkve razvijati kao turistički potencijal, iako više od polovice ispitanika primjećuje povećanu prisutnost turista tijekom turističke sezone i smatraju da objekti s obzirom na njihovu povijest i kulturu imaju potencijala za privlačenje turista. Također, bitno je navesti kako značajan dio ispitanika smatra da je njihovo znanje o tim objektima važno kako bi se oni očuvali. Isto tako, istraživanje je pokazalo da većina ispitanika prepoznaje sakralne objekte no vidljivo je da ima i onih koji ne znaju čime se može zaključiti da kod stanovnika ima prostora za poboljšanje i educiranje o njihovoj važnosti.

Izjava o autorstvu

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
Bana Josipa Jelačića 22/a, Čakovec

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, internetskih i drugih izvora) bez pravilnog citiranja. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom i nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, LUCIJA VAROVIĆ (ime i prezime studenta) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog rada pod naslovom

SAKRALNI SPOMENICI

KALNIČKOG KRAJA

te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

Lucija Varović

(vlastoručni potpis)

Popis ilustracija

Grafikon 1. Podjela ispitanika prema spolu.....	17
Grafikon 2. Podjela ispitanika prema dobi	18
Grafikon 3. Podjela ispitanika prema mjestu stanovanja	18
Grafikon 4. Prikaz upoznatosti lokalnog stanovništva s različitim sakralnim objektima na križevačkom području	19
Grafikon 5. Prikaz motiva posjeta sakralnim objektima	20
Grafikon 6. Prikaz samoprocjene znanja o sakralnim objektima od strane ispitanika	21
Grafikon 7. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o važnosti njihovog znanja za očuvanje sakralnih objekata.....	23
Grafikon 8. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o privlačnosti sakralnih objekata za turiste.....	24
Grafikon 9. Prikaz stavova lokalnog stanovništva o promociji sakralnih objekata kao turističke atrakcije	25
Grafikon 10. Stavovi lokalnog stanovništva o utjecaju promocije sakralnih objekata na razvoj turizma na križevačkom području	26
Grafikon 11. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima.....	27
Grafikon 12. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima.....	27
Grafikon 13. Prikaz prepoznavanja sakralnih objekata među ispitanicima.....	28

Anketni upitnik - Istraživanje o poznavanju sakralnih objekata na križevačkom području

B *I* U ↺ ↻

Poštovani,
molim Vas da ispunite anketni upitnik za potrebe istraživačkog rada na temu "Istraživanje o poznavanju sakralnih objekata na križevačkom području" na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu. Upitnik je izradila Lucija Varović, studentica 3. godine stručnog prijediplomskog studija Menadžmenta turizma i sporta.
Cilj ovog istraživanja je prikupiti podatke koliko ste upoznati sa sakralnim objektima na križevačkom području. Sudjelovanje u istraživanju je anonimno te će se ovi podaci koristiti isključivo u svrhu izrade istraživačkog rada. Za rješavanje ankete potrebno je 5 - 10 minuta.

Molim Vas označite svoj spol. *

- Muški
- Ženski

Molim Vas označite svoju dob. *

- 18 - 24
- 25 - 34
- 35 - 44
- 45 - 54
- 55 ili više

Molim Vas označite iz koje općine dolazite. *

- Općina Kalnik
- Općina Sveti Petar Orehovec
- Općina Gornja Rijeka
- Općina Sveti Ivan Žabno
- Grad Križevci

Jeste li upoznati s različitim sakralnim objektima na križevačkom području? *

Da

Ne

Jeste li posjetili sve sakralne objekte na križevačkom području? *

Da

Ne

Što Vas motivira da posjetite sakralne objekte? *

Religijski obredi

Turistički interes

Kulturno-povijesni interes

Nešto drugo

Koliko puta mjesečno posjećujete sakralne objekte? *

Jednom mjesečno

2 - 3 puta mjesečno

4 -5 puta mjesečno

Više od navedenog

Ne posjećujem

Kako biste ocijenili svoje znanje o sakralnim objektima na križevačkom području? *

Znam sve sakralne objekte

Čula/o sam za pojedine sakralne objekte

Ne znam ništa o sakralnim objektima

Jeste li primijetili povećanu prisutnost turista u sakralnim objektima tijekom turističke *
sezone?

Da

Ne

Jeste li ikada sudjelovali u organiziranim turističkim obilascima sakralnih objekata na *
križevačkom području?

Da

Ne

Na sljedećoj ljestvici, na kojoj 1 označava "U potpunosti se ne slažem", 2 označava "Ne
slažem se", 3 označava "Niti se slažem niti se ne slažem", 4 označava "Slažem se", 5
označava "U potpunosti se slažem", označite koliko se slažete sa sljedećom izjavom: Znanje
lokalnog stanovništva važno je za očuvanje sakralnih objekata. *

1   2   3   4   5

Na sljedećoj ljestvici, na kojoj 1 označava "U potpunosti se ne slažem", 2 označava "Ne
slažem se", 3 označava "Niti se slažem niti se ne slažem", 4 označava "Slažem se", 5
označava "U potpunosti se slažem", označite koliko se slažete sa sljedećom izjavom:
Sakralni objekti privlače turiste. *

1   2   3   4   5

Na sljedećoj ljestvici, na kojoj 1 označava "U potpunosti se ne slažem", 2 označava "Ne
slažem se", 3 označava "Niti se slažem niti se ne slažem", 4 označava "Slažem se", 5
označava "U potpunosti se slažem", označite koliko se slažete sa sljedećom izjavom:
Sakralni objekti u Križevcima su dovoljno promovirani kao turistička atrakcija. *

1   2   3   4   5

Na sljedećoj ljestvici, na kojoj 1 označava "U potpunosti se ne slažem", 2 označava "Ne
slažem se", 3 označava "Niti se slažem niti se ne slažem", 4 označava "Slažem se", 5
označava "U potpunosti se slažem", označite koliko se slažete sa sljedećom izjavom:
Promocija sakralnih objekata može doprinijeti razvoju turizma u Križevcima. *

1   2   3   4   5

Molim Vas označite koji sakralni objekt se nalazi na slici. *

- Crkva Sv. Brcka
- Crkva Sv. Ane
- Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije
- Crkva Sv. Križa

Image title

Molim Vas označite koji sakralni objekt se nalazi na slici. *

- Kapela Sv. Marka Križevčanina
- Kapela Sv. Florijana
- Crkva Sv. Andrije
- Crkva Sv. Save

Image title

Molim Vas označite koji sakralni objekt se nalazi na slici. *

- Crkva Sv. Andrije
- Crkva Sv. Mihaela
- Crkva Sv. Martina
- Kapela Sv Florijana

Image title

Molim Vas označite koji sakralni objekt se nalazi na slici. *

- Crkva Majke Božje Koruške
- Crkva Sv. Ane
- Crkva Sv. Križa
- Crkva Sv. Brcka

Image title

Molim Vas označite koji sakralni objekt se nalazi na slici. *

- Crkva Sv. Brcka
- Crkva Sv. Martina
- Crkva Sv. Ane
- Crkva Uznesenja Marijina

Image title

Literatura

1. Acta Croatica: <https://actacroatica.com/hr/location/kamesnica/> (datum pristupa: 19.4.2024.)
2. Ambrušec, A. M., (2019). Heraldika baština križevačko-kalničkog područja. Zagreb: Meleagrina; Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo; Općina Kalnik.
3. Balog, Z. (2007). „Crkve kvadratnog svetišta u sjevernoj Hrvatskoj“. Peristil, 50(1), str. 42-43. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/147935> (Datum pristupa: 24.01.2024.)
4. Balog, Z. (2003). „Potkalnička grupa crkva-utvrda“ .Peristil, 46(1), str. 13-14. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/166728> (Datum pristupa: 23.04.2024.)
5. Černicki, L., Forenbaher, S., (2019). Kratke šetnje u prošlost. Zagreb: Libricon d.o.o.
6. Đurić, T., Feletar, D., (1992). Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske. Četvrto dopunjeno izdanje. Koprivnica: Mali princ.
7. Geocaching: <https://www.geocaching.com/geocache/GC5ZQHA> (datum pristupa: 27.8.2024.)
8. Grad Križevci: <https://krizevci.hr/adresar/crkva-sv-ane-i-pavliniski-samostan/> (datum pristupa: 12.8.2024.)
9. I.T.D., (1996). Crkve u Hrvatskoj: vodič. Zagreb: I.T.D
10. Ivandija, A., Kečkemet, D., (1971). Crkvena umjetnost Hrvatske. Zagreb: Spektar.
11. Križevačkim krajem, (2008). Križevački poduzetnički centar d.o.o.: Križevci.
12. Križevci.eu: https://www.krizevci.eu/hr_HR/kri%C5%BEEvci/lokacije/ostali (datum pristupa: 15.4.2024.)
13. Kultura pavlina u Hrvatskoj (1989). Zagreb: Globus
14. Lovreković, M. (2016). „Turistički i kulturni sadržaji grada Križevci“ .Završni rad. Čakovec. Međimursko veleučilište u Čakovcu
15. Međunarodni znanstveni skup. (2010). Kršćanska baština i plemstvo u hrvatsko-mađarskoj pograničnoj regiji: Općina Kalnik. Bjelovar: Grad Križevci.
16. Palošika, V., (2004). Proštenjarska crkva Majke Božje Koruške. Križevci: Župa B. D. Marije Žalosne i sv. Marka Križevčanina.

17. Palošika, V., (2010). Glogovnica. Prvo izdanje. Samobor: Meridijani.
18. Palošika, V., (1998). Kulturno-povijesni spomenici Križevaca. Jastrebarsko:
Naklada slap.
19. Turistička zajednica: <https://www.visitkrizevci.hr/istrazi-i-posjeti/> (datum pristupa: 4.4.2024.)